

In (aan)verwachting van: Verwijdering CPN in handhaving van
1734
Vert. Lelomon

02/11/34

No.: BX 95639

IIIIf/c 4

Aan: KARA

Van: H.B.

Bijlage: een

UITGESLEUT

Op 18 Maart 1949 werden door Stanislaw (Sardine) de onderstaande vragen gesteld.

No. 2318
15th March 1949

Dear Beatrice,

Herewith for your guidance are a few more points which may be of assistance to you in helping us to build up the picture on the Communist Party.

The subject concerned deals with the deployment of the Party; so far our considerations in letters such as this have been concerned with the Party circle itself; we now turn to the Party's position in society.

- "a. The political allies of the Communist Party; the points in the Communist Party programme which those allies have accepted. Their numerical strength (left wing Socialists, nationalists etc., etc.).
- b. Communist Party representation in the legislative assembly (if applicable). Communist Party representation in any Standing Committees or other special commissions, tribunals etc. of the legislative assembly.
- c. Communist Party representation in the Government.
- d. Communist Party members in the administrative machinery of the State and offices held. Fellow travellers in similar positions.
- e. Numbers of Communists and fellow travellers in the armed forces and ancillary services (including armaments and munitions works, aircraft factories, naval shipbuilding yards)."
- f. Numbers of Communists and fellow travellers with special reference to positions held in the police force and any other force upon which the State depends to maintain order.

- "g. Position -

"g. Position of Communists in Trade Unions whether separate Communist Trade Unions or holding office in ordinary Trade Unions. In which individual unions are Communists strongest?

Nature of offices held.

If no offices held whether there are Communist Party fractions controlled from outside by Communist Party.

h. Communist Party position in youth, cultural, scientific, welfare and political societies. Which societies and associations contain Communists. What office do Communists hold? To what extent do these societies act as pressure groups in aid of the Communist Party? On what issues? What important sources of information or funds are available to these groups?

i. Communist Party "penetration" of other political parties".

Yours,

Stanislaw.

Het grootste deel daarvan werd inmiddels door de inzending van afzonderlijke rapporten afgedaan.

Hierbij gelieve U ter algehele afdoening een korte samenvatting aan te treffen, alsmede een antwoord op die vragen welke nog niet werden beantwoord.

Ten aanzien van punt d is U bekend, dat bij ontdekking van communistisch gezinde ambtenaren in het Overheidsapparaat, bij gebleken noodzaak i.v.m. de belangrijkheid van de bezette post, overleg wordt gepleegd, betrekking te doen overplaatsen. Het aantal C.P.N.-leden in het administratieve staatsapparaat is gering.

Hetzelfde geldt ten aanzien van punt e voor wat betreft leger, vloot en luchtmacht (beroepspersoneel). Het overige deel van deze vraag vond beantwoording in het U toegezonden rapport C.P.N.-bedrijfswerk (No. 62957 dd. 10.7.1950).

Op de vraag onder f, welke reeds eerder werd gesteld, werden geen informatie verstrekt. Mij zijn geen gevallen bekend dat communisten in de politie-gelederen dienst doen.

De vragen onder g werden sindsdien afgedaan door inzending van diverse rapporten.

Indien het Uwerzijds nog wenselijk wordt geacht nader in te gaan op de onder punt h genoemde communistische invloed in wetenschappelijke organisaties, moge ik U verzoeken U dienaangaande met afdeling D in verbinding te stellen.

(III)

H.B., 31.10.1950
9

Beantwoording nog openstaande vragen van Sardine,
schrijven no 2318, dd. 15.3.1949.

Ad a) Politieke bondgenoten van de C.P.N. in Nederland zijn onbekend. Wel heeft de partij in 1948 en 1949 pogingen gedaan om te komen tot de opstelling van "gemengde" kandidatenlijsten voor de verkiezingen, doch zij heeft daarbij geen andere politieke partijen kunnen bereiken.

Een poging, in 1950 ondernomen om ter gelegenheid van de verkiezing van de Provinciale Staten, in samenwerking met de Oude S.D.A.P. een gemengde kandidatenlijst samen te stellen, leed schipbreuk wegens de weigerachtige houding van de zijde der leden van de Oude S.D.A.P..

Ad b) Communistische vertegenwoordigers in Eerste en Tweede Kamer der Staten Generaal zijn sinds 1948:

1) Eerste Kamer

Antonius Dionysius SCHOONENBERG (geb. 24.8.1910 te Amsterdam, wonende te Amsterdam);

Jacob BRANDENBURG (geb. 22.8.1899 te Amsterdam, wonende te Amsterdam);

Drs. Joseph VAN SANTEN (geb. 7.3.1908 te Rotterdam, wonende te Amsterdam);

Johannes Pieter SCHALKER (geb. 16.12.1914 te Delft, wonende te Rotterdam).

2) Tweede Kamer

Gerben WAGENAAR (geb. 27.9.1912 te Amsterdam, wonende te Amsterdam);

Saul (Paul) DE GROOT (geb. 19.7.1899 te Amsterdam, wonende te Amsterdam);

Cornelis BORST (geb. 1.2.1891 te Noord Scharwoude, wonende te Hilversum);

Hendrius GCRTZAK (geb. 25.4.1908 te Amsterdam, wonende te Amsterdam);

Jan HOOGCARSPKEL (geb. 6.8.1898 te Amsterdam, wonende te Rotterdam);

Jan HAKEN (geb. 13.10.1912 te Finsterwoude, wonende te Amsterdam);

Mr. Dr. Benno Jules STOKVIS (geb. 23.6.1901 te Amsterdam, wonende te Amsterdam);

Josef Hubert HERMANS (geb. 30.10.1898 te Vaals, wonende te Vaals).

- Voor wat -

Voor wat betreft de bezetting der commissies van de Staten Generaal zij vermeld, dat alleen de Tweede Kamer deze kent. Door de Eerste Kamer worden geen commissies gevormd. Hieronder volgen de namen van communisten met daarachter de commissies waarin zij als lid of plaatsvervangend lid zitting hebben:

Jan HOOGCARSPEL: Commissie voor de Rijksuitgaven
Commissie voor de Belastingen
Commissie voor het Onderwijs (pl.v.)
Commissie voor de Middenstand (pl.v.)
Enquête-Commissie Regeringsbeleid 1940-1945
(pl.v.)

Paul DE GROOT: Commissie voor de Rijksuitgaven (pl.v.)
Commissie voor de Sociale Verzekering

Mr. Dr. B.J. STOKVIS: Commissie voor Privaat- en Strafrecht
Enquête-commissie Regeringsbeleid 1940-1945

Jan HAKEN: Commissie voor de Belastingen (pl.v.)
Commissie voor de Landbouw (pl.v.)
Commissie voor de Sociale Verzekering (pl.v.)
Commissie voor de Middenstand
Commissie voor Werkschriften (pl.v.)

Hendricus GORTZAK: Commissie voor het Onderwijs
Commissie voor Openbare Werken, Verkeer
en Waterstaat (pl.v.)

Cornelis BORST: Commissie voor de Landbouw

Gerben WAGENAAR: Commissie voor Openbare Werken, Verkeer
en Waterstaat.

In de commissies, welke in de Tweede Kamer van de Staten Generaal gevormd zijn voor de Rijksbegroting, zijn opgenomen:

Mr. Dr. B.J. STOKVIS: Hoofdstuk IV (Departement van Justitie)
Henricus GORTZAK: Hoofdstuk IXA (Departement van Wederopbouw
en Volkshuisvesting)
Gerben WAGENAAR: Hoofdstuk IXB (Departement van Verkeer
en Waterstaat)
Jan HOOGCARSPEL: Hoofdstuk X (Departement van Economische
Zaken)
Jan HAKEN: Hoofdstuk XII (Departement van Sociale
Zaken).

Ad e) In de Regering zijn geen vertegenwoordigers van de C.P.N. opgenomen.

Ad h) Behalve in de bestaande jeugd-organisaties, welke geheel geleid worden door communisten, nl. het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond, de Nederlandse Pioniers Bond (12-14-jarigen) en de Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd, is de invloed van de C.P.N. in Nederlandse Jeugdverenigingen zeer gering.

Kinderen beneden de twaalf jaar worden niet in een communistische organisatie samengebracht. Ongetwijfeld beseffen de leiders van

het A.N.J.V. er de waarde van, deze kinderen toch bijeen te houden, teneinde daarmee later de rijen van hun organisatie te versterken. Dit geschiedt echter in verschillende gemeenten op andere wijze, zodat van een centraal geleide actie voor de beïnvloeding van jonge kinderen niet gesproken kan worden. In deze is het organiseren van bijv. St. Nicolaasfeesten voor kinderen vrij algemeen in gebruik. Tevens hoopt men hierdoor vanzelfsprekend invloed te kunnen oefenen op de ouders.

Te Amsterdam werd een min of meer als permanent bedoelde organisatie met sterk communistische inslag voor kinderen beneden de 12 jaar opgericht, t.w. de "Stichting Kinderuitzending Eilanden".

De communistische partij toonde zich kennelijk beducht voor de groeiende, vruchtbare samenwerking tussen overheidsinstanties (waaronder de Politie) en de arbeidersbevolking der "Eilanden" (een zeer proletarische buurt) te Amsterdam in de eerder opgerichte "Stichting Wijkcentrum Eilanden". Deze samenwerking dreigde de politieke oogmerken der C.P.N., o.a. het verscherpen van de klassetegenstellingen, in de weg te staan, zodat in het geheim voorbereidingen werden getroffen voor de organisatie van een onder communistische invloed staande vereniging. Deze werd ongeveer een maand na de "Stichting Wijkcentrum Eilanden" bij acte opgericht, onder de naam "Stichting Kinderuitzending Eilanden". Hierin nemen deel de Nederlandse Vrouwen Beweging, het Algemeen Nederlands Jeugd Verbond en de afdelingen "Kattenburg" en "Wittenburg" van het overkoepelende "Amsterdams Speeltuyn Verbond". De hierbedoelde afdelingen hebben hierin, op instigatie van communistisch gezinde afdelingsbestuurders, buiten medeweten van het Amsterdams Speeltuyn Verbond gehandeld, door zich eigendunkelijk bij de communistische organisatie aan te sluiten.

In het bestuur van de "Stichting Kinderuitzending Eilanden" hebben zitting:

voor de N.V.B.:

Jacoba Cornelia VELTMAN (geb. 24.2.1901 te Amsterdam, wonende te Amsterdam);

Gesina Catharina VAN OOSTVEEN-VAN ZWOL (geb. 1.1.1914 te Amsterdam, wonende te Amsterdam).

voor het A.N.J.V.:

Franciscus VAN BREEVOORT (geb. 28.12.1925 te Amsterdam, wonende te Amsterdam);

Leendert HARTMAN (geb. 7.3.1928 te Amsterdam, wonende te Amsterdam).

Na het aanvankelijke succes ging het de "Stichting Kinderuitzending Eilanden" niet voor de wind. Na enkele vergeefse pogingen is het tenslotte gelukt in Schoorl een vacantieterrein voor de kinderen te vinden. Het genoemde "Amsterdams Speeltuyn Verbond" wees echter het verzoek om leidsters ter beschikking te stellen van de hand.

Enkele niet-communistische bestuurders spraken reeds hun twijfel uit over de juistheid van hun actieve medewerking

aan wat zij steeds meer als een streven naar politieke invloed gingen zien. Tenslotte wees het gemeentebestuur van Amsterdam een verzoek om subsidie af.

In 1950 werden omtrent de "Stichting Kinderuitzending Eilanden" geen berichten ontvangen. Waarschijnlijk werd de activiteit daarvan overgenomen door het z.g. "Landelijk Comité Kinderuitzending", gevestigd aan de Bloemgracht 76-II te Amsterdam, t.h.v. Lucia KOSTER-HELLER, geb. 23.3.1918 te Utrecht, in 1949 bestuurslid van de Nederlandse Vrouwen Beweging. Aan dit comité, dat in de zomer van 1950 werd opgericht, wordt deelgenomen door leden van de N.V.B., de E.V.C. en verschillende buurt- en speeltuinverenigingen. De leiding berust echter voornamelijk in handen van N.V.B.-leden. In de zomermaanden van het lopende jaar organiseerde dit comité een reeks van Kinderkampen te Ushelen (gemeente Apeldoorn). Circa 1.400 kinderen tot 14 jaar namen hieraan deel. In de kampen werd, voor zover bekend geworden is, geen politieke propaganda gevoerd.

In 1947 werden in een zestal plaatsen in Nederland z.g. "Jeugdparlementen" opgericht met het doel hier jongeren bijeen te brengen in besprekingen over velerlei maatschappelijke aangelegenheden, in getrouwe navolging van hetgeen verhandeld wordt in het regeringsparlement. Het betrof hier jongeren uit verschillende maatschappelijke milieu's en van verschillende politieke opvatting. Het merendeel der "jeugdparlementen" is slechts enige malen in vergadering bijeen geweest. Alleen te Amsterdam was de belangstelling aanvankelijk groter. Voornamelijk in deze gemeente heeft de C.P.N. serieus geprobeerd daarin vaste voet te krijgen. In de bijeenkomsten werd regelmatig het optreden geconstateerd van de bekende communist Marcus BAKKER (20.6.1923) die een enkele maal, wegens de onervarenheid van de andere leden, er in slaagde een communistisch voorstel een goedontvangst te bereiden.

Sinds de zomer van 1948 werd echter van geen der "jeugdparlementen" enig bericht van actie ontvangen.

Voor zover betreft de communistische invloeden in culturele verenigingen kan gezegd worden, dat deze vrijwel nihil is. Buiten haar op dit terrein werkzame mantelorganisatie, de Arbeiders Bond voor Cultuur (A.B.C.), waarbij zich de Bond van Socialistische Zang- en Muziekverenigingen federatief heeft aangesloten, zijn geen verenigingen bekend, waarin de invloed der communisten merkbaar is.

Voor wat betreft de communistische infiltratie in Kunstenaarsorganisaties en wel met name de Nederlandse Federatie van Beroepsverenigingen van Kunstenaars moge naar het inmiddels onder no 85249, dd. 22.8.1950 toegezonden afzonderlijk rapport verwezen worden.

De studieclubs rondom het orgaan "De Vrije Katheder" (inmiddels opgeheven) oorspronkelijk bestemd om het gesprek gaande te

houden tussen communisten en niet-communisten bestonden in zodanig gering aantal en waren dermate weinig actief, dat aangenomen wordt, dat zij uitsluitend die personen bersikten, welke toch reeds sympathie voor de communistische leerstellingen koesterden. Zie in dit verband ook mijn per dags verschijnend rapport no 85782.

De belangstelling van de communistische partij voor verenigingen voor maatschappelijk werk kan geacht worden in hoofdzaak negatief te zijn.

Voorts is bekend, dat van communistische zijde gedurende lange tijd pogingen in het werk werden gesteld een belangrijke plaats in te nemen in de Nederlandse Vereniging van Ex-Politieke Gevangenen.

Zoals bekend werd in 1949 door het hoofdbestuur bekend gemaakt, dat het lidmaatschap van de C.P.N. onverenigbaar is met dat van de N.V.E.P.G.. Uittreding der communisten en stichting van een eigen organisatie onder de naam "Verenigd Verzet 1940-1945" was hiervan het gevolg.

Politieke verenigingen, waarin zich merkbaar, openlijk of bedekt, enige invloed van de C.P.N. zou voordoen, zijn dezerzijds niet bekend.

Ad 1) Reeds in 1948 werd in partijkringen uiteengezet, dat sommige daartoe geëigende partijleden zich dienden in te dringen in de kringen van de Partij van de Arbeid en het Nederlands Verbond van Vakverenigingen.

Behalve het voeren van individuele acties door C.P.N.-leden in deze organisaties, beoogde men door beïnvloeding van ontevreden tevens de oprichting van z.g. discussieclubs, teneinde te komen tot een meer georganiseerde oppositie tegen de huidige bestuursleden.

Men hoopte alzo voldoende wantrouwen tegen de leiders te kunnen kweken om deze op reglementaire wijze tot aftreden te dwingen en bij de verkiezing van andere leiders de communistische leden naar voren te kunnen brengen.

Ofschoon niet bekend is op welke wijze en aan wie opdrachten werden verstrekt voor het verkrijgen van inlichtingen betreffende andere politieke partijen, moet voor zeker worden aangenomen, daar zulks een enkele maal uit ingekomen berichten bleek, dat C.P.N.-functionarissen op de hoogte waren betreffende interne aangelegenheden van de Partij van de Arbeid.

De C.P.N. heeft tot op heden weinig resultaten geboekt bij haar pogingen de P. v. d. A. en het N.V.V. te infiltreren.

III